

SOFIJA STEFANOVIĆ

NE DRHTIM PRED ODGOVORNOŠĆU

Prošlo je gotovo godinu dana otkad su vodeći evropski naučnici verifikovali dugogodišnja istraživanja fizičkog antropologa dr Sofije Stefanović (43), međutim, ona se još nije navikla na status zvezde. Razloga da bude ponosna na svoj rad imala je i pre 8. decembra 2014, ali tog dana se zauvek pridružila vodećim srpskim naučnicima. Upravo njen projekat "BIRTH", koji se bavi porodajima, majkama i bebama u praistoriji, prvi je u istoriji naše nauke koji je od strane Evropskog istraživačkog saveta (European Research Council) uvršten u najizvrsnije poduhvate u ovom delu sveta. Odnosno, zahvaljujući njoj Srbija se pri-družila grupi država koje imaju stručnjaka sa grantom Evropskog istraživačkog saveta. Ovo telo, osnovano 2007, koje raspolaže budžetom od 13 milijardi evra, predstavlja "naučno jezgro" u okviru programa "Horizon 2020" i finansira isključivo najbolje - one koji u najtežoj utakmici u Evropi prolaze dvostepenu, rigoroznu kontrolu pred komitetima vodećih evropskih naučnika.

Za dalja istraživanja dr Sofiji i njenom timu iz Laboratorije za bioarheologiju pri Odeljenju za arheologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu do-deljena su i značajna finansijska sredstva. A ona je dobila priliku da svetsku i domaću javnost upo-zna sa svojim radom i bar nakratko pažnju naših medija sa ispraznih i nekvalitetnih sadržaja usmeri na prave vrednosti.

- Iako sam veoma verovala u naše delo, kada je vest da smo najbolji stigla do mene, osećala sam se nestvarno. Dirnuta sam što su ugledni naučnici prepoznali značaj ovog istraživanja, ali i što će moći da se bavim onim što me sušinski zanima.

Prva srpska naučnica kojoj je dodeljen grant za istraživački rad, vredan 1,7 miliona evra. Kako uspevate da se nosite sa odgovornošću i pritiskom zbog eventualne greške?

- Ovo je prvi ovakav projekat u Srbiji, a od toga kako se pokazemo zavisće i utisak da li je i koliko naša zemlja spremna za ovake poduhvate. Kada se nečemu potpuno posvetite, onda nemate tremu i ne drhtite, već se bavite brižljivim planiranjem realizacije svih aktivnosti. Za mene odgovornost i nije nedefinisano osećanje, već plan rada koji uvek podrazumeva i jedan rezervni, ukoliko nešto krene u lošem pravcu. Za razliku od odgovornosti, koju preuzimam u potpunosti na sebe, pritisak rado delim sa saradnicima. A najveći tripti moja koleginica i drugarica prof. dr Vesna Dimi-

trijević, najiskusniji član našeg tima. Ona je uvek spremna da me sasluša, podrži i posavetuje.

Čega ste se sve odricali kako biste postigli ovakav uspeh?

- Kada ste nečemu potpuno posvećeni, nema-te osećaj da se nečega odričete. Samo mislite o tome kako više vremena posvećujete onome što vas zanima. Ipak, možda biste istinitiji odgovor na ovo pitanje mogli da dobijete od mog sina, po-rodice i prijatelja.

Tema vašeg projekta su porodaji, majke i bebe u praistoriji. Kako je baš ona dospela u fokus vašeg istraživanja?

- Dok sam bila dete, moja najstarija sestra Jelka često je izmišljala priče o praistoriji, a njeni glavni junaci bile su mame i njihova deca. Kad sam počela da studiram arheologiju, shvatila sam kako se njima niko ne bavi, i to mi je bilo neobično, jer sam ih doživljavala kao glavne aktere pro-šlosti. Počela sam da prikupljam podatke i sve in-tenzivnije sam se pitala zbog čega je ova tema na samim marginama nauke. Sa druge strane, filo-zofi, poput francuskog mislioca Anrija Bergsona, koji je moja inspiracija, ohrabrilu su me da poč-nem da istražujem na čemu se zasnivaju naša sa-znanja o evoluciji fertiliteta, kad o porodajima u praistoriji ne znamo gotovo ništa. Da se ona ne temelje na biološkim dokazima, postalo mi je jasno posle višegodišnjih istraživanja. Dakle, ne znamo koliko dece su radale praistorijske mame, kao što nemamo predstavu o uslovima u kojima su se de-savali porodaji, niti imamo saznanja kako je iz-gledala briga o bebama. Na sreću, Evropski istraživački savet nas je razumeo i podržao.

Dokle ste stigli u istraživanjima?

- Ugovaranje projekta trajalo je više meseci, tako da smo tek sad počeli, pa još ne možemo da go-vorimo o rezultatima. Mada, naši prethodni projekti, koji se, na primer, tiču dužine dojenja u praistoriji, ukazuju na to da su majke u neolitu kraće dojile decu nego u prethodnim periodima, a upravo to kraće vreme laktacije moglo je doprineti po-rastu fertiliteta.

Na koja još pitanja očekujete odgovore po završetku projekta?

- Saznaćemo šta utiče na porast fertiliteta, da li je to izmena u ishrani, promena u obliku karlice. Ali, najva-žnije je da dobijemo odgovor na jedno od najintrigan-tijih pitanja naše evolucije - da li su neolitske mame zaista počele da radaju više dece nego one priastorjske, i ukoliko se to dogodilo, zbog čega je bilo tako.

Koja je vaša sledeća studija?

- Ne razmišljam o tome, više sam usredsređe-na na obezbeđivanje novog prostora za našu la-boratoriju, koja trenutno funkcioniše u pozaj-mljenih 49 kvadrata. Njih su nam ustupili zapo-sleni u Arheološkoj zbirci Filozofskog fakulteta. Usmerena sam i ka tome da što više kolega inspi-rišem da konkurišu za projekte Evropskog istraživačkog saveta, i draga mi je što mogu da ka-žem da se na Filozofском fakultetu već pripre-maju dve nove aplikacije. Obe su veoma zani-mljive, jedna je u oblasti neuronauka i nju vodi Vanja Ković, dok Oliver Tošković radi na ideji projekta u oblasti virtualne realnosti.

Posetili ste i Berlin, gde je na inicijativu

Angele Merkel održana konferencija

"Perspektivna Evropa: izgradnja budućnosti kroz nauku". Recite nam nešto više o tome?

- Reč je o veoma značajnoj inicijativi nemačke kancelarke kroz koju treba definisati mehanizme unapređenja nauke na Balkanu. Nakon te konfe-rencije, koja je okupila izuzetne umove, izdali smo deklaraciju s najvažnijim merama neophod-nim za unapređenje nauke. Nažalost, sve će biti uzalud ako se ne uključe i političari iz regiona, i apelujem na njih da pomognu razvoju nauke na Balkanu. Neka samo pomisle kako bi izgledalo čovečanstvo bez točka, metalu ili pripomljenih biljaka i životinja.

Smeta li vam što se za razvoj nauke izdvaja samo 0,3 odsto iz republičkog budžeta?

- Ako naša vlada drži do sebe i svog ugleda, ovakvo stanje mora da se promeni već sutra. Dru-gi značajni problem je što se iz skromnog budžeta finansira i žito i kukolj, pa izuzetni naučnici, kojih u Srbiji ima, dobijaju jednako malo sredstava kao i projekti koji se graniče s besmislim, a već decenijama dobijaju novac.

Kako pomoći mladima koji imaju dosta ideja, ali nemaju sredstava da počnu illi, što je još gore, završe već započete projekte?

- Neophodno je obezbediti sredstva da oni koji imaju dobre ideje mogu i da ih realizuju. Moj san je da osnujem fondaciju Milutina Milankovića, kroz koju bi se finansirali naši najbolji mlađi naučnici. Njegova biografija, i to što je u sobici u Kapetan Mi-šinom zdanju ostvario zadivljujuće rezultate, uvek su mi bili inspiracija da ostanem u svoj zemlji, uprkos svemu. Sada me on motiviše da stvorim uslove da što više mlađih naučnika ostane ovde, i učinici sive što je u moći pojedinca da se to ostvari. ■

Page: 58

Reach: 203162

Country: SERBIA

Size: 1125 cm²

2 / 2

**Antropološkinja,
autorka prvog
projekta koji
je od strane
Evropskog
istraživačkog
saveta uvršten
u najizvrsnije
poduhvate, planira
da sve učini kako
bi mlade naučnike
zadržala u Srbiji**

PIŠE: MARIJA MILANOVIĆ
FOTO: VIDOJE MANOJLOVIĆ

ŠMINKA: JELENA GRBIĆ PETROVIĆ